

Відгук

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора, завідувача відділення ортопедичної стоматології ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України» Лабунця Василя Аксентійовича на дисертаційну роботу Рожко Святослава Миколайовича «Ортопедичне лікування пацієнтів знімними конструкціями зубних протезів в залежності від мікробіологічного статусу ротової порожнини», представлену до спеціалізованої вченої ради ДФ 44.601.034 при Полтавському державному медичному університеті МОЗ України, що утворена наказом МОН України № 1384 від 16.12.2021 для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 221 – Стоматологія

Обґрунтування вибору теми дослідження

Визначаючи актуальність теми даної дисертаційної роботи, особливо практичне значення для практичної охорони здоров'я нашої країни, слід засвідчити, що на сьогоднішній день подібній тематиці присвячена достатня кількість наукових досліджень проблеми часткового і повного знімного протезування. На стоматологічному ринку спостерігається ціла низка відповідних пластмас для їхнього виготовлення, використання яких, на жаль, проводиться без урахування відповідного індивідуального мікробіологічного стану у кожному окремому клінічному випадку, що, безперечно, на пряму впливає на саму якість надання даного виду ортопедичної допомоги та її медичну ефективність.

Враховуючи наведене вище, приємно відзначити, що саме подібному питанню і присвячена дана науково-прикладна робота, а саме: підвищення ефективності лікування пацієнтів знімними конструкціями

зубних протезів, шляхом диференційованого вибору базисних матеріалів, в залежності від мікробіологічного стану ротової порожнини.

Окрім цього, також слід засвідчити, що вона була виконана у повній відповідності з плановою державною науково-дослідницькою роботою кафедри стоматології післядипломної освіти Івано-Франківського національного медичного університету: «Клінічна ефективність комплексного лікування захворювань твердих тканин зубів і парадонту у населення екологічно несприятливих регіонах» (№ДР0118 V 004144), де здобувач був виконавцем окремого фрагменту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації та їх вірогідність

Визначають ступінь обґрунтованості і вірогідності отриманих здобувачем опрацьованих ним наукових положень та рекомендацій, слід впевнено констатувати, що усі вони отримані на підставі цілої низки різноманітних об'єктивних методів дослідження із застосуванням клінічних, мікробіологічних, біофізичних, біохімічних та статистичних методів, порівняльний аналіз яких засвідчив про їхню повну відповідність плановій меті даної роботи, високу ступінь інформативності, сучасності та практичної можливості їхнього використання у нашій країні.

Так, у процесі клінічних досліджень було обстежено 415 пацієнтів, з яких у 300 осіб вивчали можливі ускладнення від безпосереднього використання знімних протезів, а 115 хворим було проведено ортопедичне лікування та подальше поглиблене клінічне спостереження. При цьому 30 пацієнтів склали контрольну групу з дефектами зубних рядів без відповідних ортопедичних конструкцій та загострення соматичних захворювань.

У процесі клінічних досліджень визначалась швидкість саливації, в'язкість ротової рідини за методикою Редінової, рН ротової рідини. Проводилось також визначення вмісту С-реактивного білка в ротовій рідині,

гігієнічний стан знімних конструкцій зубних протезів за даними індекса гігієни знімних протезів запропонованого Михайленко Т.М., вивчення ранньої адгезії окремих представників оральної мікрофлори до базисних матеріалів відповідних зубних протезів за методикою В.Н. Царьова та впливу базисних пластмас на планктонний ріст їх окремих представників.

Окрім цього здобувачем було досліджено також формування біоплівки представниками оральної мікрофлори на базисні матеріали. Усі отримані результати проведених вище досліджень, піддавалися ретельно проведеним статистичній обробці з використанням загальноприйнятих методів варіаційної статистики за допомогою персональних комп'ютерів з використанням стандартного пакету статистичних програм Statgraphic 2.3 і Microsoft Office Excel 2000, з отриманням їх середньоарифметичної величини середнього квадратного відхилення, середньої похибки та ступеня вірогідності за t-критерієм Стьюдента.

Отже, наведені вище у даній дисертаційній роботі використані об'єктивні методи дослідження, безумовно, свідчать про повну їхню відповідність даній роботі, високу ступінь їхньої інформативності, доступність у виконанні у нашій країні та можливість отримання найбільш вірогідних і ймовірних даних.

Наукове і практичне значення отриманих результатів

Визначаючи наукове значення і практичну цінність отриманих у даній дисертаційній роботі результатів, слід впевнено констатувати, що здобувачем, дійсно, вперше у нашій країні доказово доведено, що адгезія мікроорганізмів найбільш висока спостерігається у *Streptococcus Gordonii* і *Staphylococcus aureus* та *Candida albicans*, а найнижча у штамів *S. oralis* і *S. sanguis*. При цьому найбільша здатність адгезії мікроорганізмів до базисних пластмас відмічається у Протакріла, а найменша — у Нейлона.

Окрім цього, здобувачем також доведено здатність пластмас гальмувати планктонний ріст мікробних культур та здатність оральних стрептококів до інтенсивного біоплівкового росту на поверхнях базисних матеріалів Протакрил та Вінакрил, а в свою чергу, оральні *Candida albicans* аналогічні біоплівки на базисних матеріалах Біокрил і Вінакрил. При цьому найбільш інертними до біоплівкоутворення оральної мікрофлори були зразки базисних матеріалів Брефлекс, Нейлон та пластмаса порівняння СІНМА. Зважаючи на наведені вище наукові здобутки слід засвідчити, що практичне значення і прикладна цінність даної роботи напряду витікає з їхнього наукового значення, а саме, виключно за рахунок яких лікарі-стоматологи-ортопеди безпосередньо в клініці отримали опрацьований автором об'єктивний метод індивідуального вибору базисного матеріалу в залежності від мікробіологічного стану ротової порожнини, що було повністю підтверджено подальшими клінічними результатами.

Оцінка змісту, зауваження

Дисертаційна робота Рожко Святослава Миколайовича «Ортопедичне лікування пацієнтів знімними конструкціями зубних протезів в залежності від мікробіологічного статусу ротової порожнини», є завершеною, самостійно виконаною науково-прикладною роботою, яка оформлена, побудована і викладена у повній відповідності до основних вимог ДАК МОН України і складається з титульного аркушу, анотацій на державній і англійській мовах, списку публікацій здобувача, змісту, переліку умовних позначень, вступу, розділів «Огляд літературних джерел», 3-х розділів власних досліджень, розділу «Аналіз і узагальнення результатів дослідження», висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків.

У вступі, здобувач, на підставі низки виключно спрямованих головній меті даної роботи, вельми обгрунтовано і достатньо фахово

доводить про актуальність досліджуваної теми та необхідність її практичного вирішення для клінічної стоматології. Вказує на її зв'язок з плановою державною науково-дослідною роботою кафедри стоматології післядипломної освіти Івано-Франківського національного медичного університету, визначає остаточно головну мету, заплановані завдання, об'єкт, предмет та використані об'єктивні методи дослідження. Наводить основні наукові здобутки, їх наукове і практичне значення та обсяг їх клінічного і теоретичного впровадження. Представлено також дані про особистий внесок здобувача у дану роботу, наявність відповідних публікацій, публічних виступів і обговорень отриманих результатів, їх безпосередня апробація та структура і її обсяг.

Що стосується зауважень щодо даного розділу, то їх практично немає за виключенням деяких питань дискусійного характеру і пов'язаних у більшості своїй з неоднозначним тлумаченням деяких вимог до оформлення і формування окремих пунктів вступу.

На мою думку, при обґрунтуванні вибору теми даного дослідження, більш доцільним було б наведення прізвищ дослідників, що займались даною проблематикою, а не сухі цифри.

Далі, в особистому науковому внеску здобувача, на мій погляд, не обов'язково акцентувати увагу, що дана робота виконана під науковим керівництвом д.мед.н., проф. І.В. Палійчука, тому, що у титульному аркуші про це вже сказано.

І наостанок, розділ «Матеріали і методи дослідження», згідно відповідних вимог ДАК МОН України, щодо оформлення дисертаційних робіт, входить до власних досліджень, тобто по факту у дисертації не 3 а 4 розділи власних досліджень. Інших зауважень, а скоріш побажань — немає.

1-й розділ «Ортопедичне лікування пацієнтів знімними конструкціями зубних протезів, сучасний етап проблеми», сформовано з 2-х

підрозділів і викладено на 20 сторінках, зазвичай присвячено літературному огляду з досліджуваного питання.

Стосовно даної роботи, здобувач поглиблено зупиняється на наявності різноманітних ускладнень при використанні знімних зубних протезів та наводить, згідно сучасних літературних джерел, останні погляди на діагностику, профілактику та їх лікування, що дозволило йому на підставі отриманої інформації віддзеркалити основні питання, які потребують подальших наукових досліджень для суттєвого підняття самої якості надання ортопедичної допомоги хворим, які потребують знімного протезування. Суттєвих зауважень щодо даного розділу - немає.

У 2-му розділі «Матеріали та методи дослідження», викладеному на 10 сторінках і складеному з 11 підрозділів, здобувач наводить основні використані методи дослідження у даній роботі, а саме — поглиблено розкриває використаний матеріал дослідження з фаховим наданням клінічних методів обстеження.

Поряд із цим, розкриває методики визначення салівації, в'язкості ротової рідини, її рН, вміст С-реактивного білка ротової рідини, гігієнічного стану знімних протезів та ранньої до них адгезії оральної мікрофлори, в залежності від матеріалу базисних пластмас, а також їхній вплив на плановий ріст окремих представників та формування ними відповідних біоплівок.

Поглиблений порівняльний аналіз наведених вище об'єктивних методів дослідження, що були використані у даній дисертаційній роботі, засвідчили про повну відповідність її головній меті та можливість досягнення від їх використання найбільш вірогідних імовірних даних.

Зауважень до даного розділу немає.

3-й розділ «Вивчення ускладнень від використання знімних конструкцій зубних протезів» викладено на 15 сторінках. У даному розділі, здобувач на підставі поглибленого клінічного обстеження 300 пацієнтів у

віці від 30 до 65 років і старше, достатньо обґрунтовано доводить про достатню кількість ускладнень після ортопедичного лікування знімними протезами, залежність частоти їх виникнення від низки факторів і, особливо, відсутність урахування лікарями-стоматологами-ортопедами, мікробіологічного стану ротової порожнини при виборі тої чи іншої базисної пластмаси. Саме остання більш ніж яскраво свідчить про необхідність диференційного індивідуального підходу до вибору базисних пластмас у кожному клінічному випадку.

Зауважень немає.

Враховуючи наведене вище, здобувач у 4-му розділі «Вивчення впливу базисних матеріалів на мікробіологічний стан ротової порожнини», складеному з 3-х підрозділів і викладеному на 22 сторінках, вже безпосередньо проводить дослідження з визначенням ранньої адгезії окремих представників оральної мікрофлори до базисних матеріалів знімних зубних протезів та вплив самих цих матеріалів на планктонний ріст і формування біоплівки на поверхні даних пластмас.

Отримані здобувачем матеріали засвідчили про різну адгезивну здатність мікрофлори порожнини рота до базисних пластмас, з яких у в-гемолітичного стрептококу гортонії були вище у порівнянні з іншими видами мікроорганізмів. При цьому найбільшу здатність самих пластмас до усіх мікроорганізмів було виявлено у Протакрила та СІНМА, а найменшим володіли такі пластмаси як Поліан, Нейлон та Біокрил.

Саме виявлене і спонукало здобувача до проведення досліджень щодо впливу на планктонний ріст окремих представників мікрофлори, результати яких показали, що найбільш вираженою здатністю пригнічувати даний ріст володіють такі пластмаси як Вінакріл, Протакрил та СІНМА.

Що стосується отримання результатів здобувачем формування біоплівки, то згідно проведених експериментів мікробіологічних досліджень встановили, а-гемолітичні та в-гемолітичні стрептококи володіють здатністю

до інтенсивного їхнього росту на поверхні зубних пластмас типу Протакрил та Вінакрил.

Що стосується оральних *Candida albicans*, то вони утворюють подібні масивні плівки на поверхнях Біокрил, Вінакрил та СІНМА.

При чому найбільш інертними до утворення біоплівки є Брефлекс, Нейлон та СІНМА.

Аналізуючи отримані результати в даному розділі здобувач приходить до висновку про необхідність індивідуального вибору базисних пластмас у кожному клінічному випадку, в залежності від мікробіологічного стану порожнини рота хворого зі знімним протезуванням.

Зауважень немає, окрім останнього визначення назви пластмаси «Синма», чи «Сінма», правильніше буде назвати «Сінма», яка була у свій час названа на честь її автора Нападова Михайла Абрамовича, тобто 3 останні букви, а Сі розшифровувались як стоматологічний інститут, який був на той час, і з якого, власне, дану пластмасу запропонував.

Інших зауважень немає.

І наостанок 5-й розділ «Ефективність запропонованих методів ортопедичного лікування пацієнтів знімними конструкціями зубних протезів», який викладено на 21 сторінці і складено з 4-х підрозділів, що є достатньо зрозумілим, здобувачем проводяться дослідження з визначення індивідуального клінічного стану органів порожнини рота і її мікробіологічного статусу, з показниками диференційним плануванням щодо вибору базисних пластмас та динамічного спостереження досліджуваних груп хворих, з обов'язковим встановленням їм ефективності на протязі 3, 6 і 12 місяців. Отримані результати більш ніж переконливо засвідчили про клінічну доцільність використання таких базисних матеріалів як Вінакрил, Нейлон, Поліан та Біокрил, при наявності в ротовій порожнині в-гемолітичних стрептококів, а при ураженні слизової оболонки ротової порожнини грибками типу *Candida albicans* визначно Нейлона. При цьому

при поєднанні мікрофлори найбільш ефективними у використанні показали себе пластмаси типу Нейлон, Вінакрил та Біокрил.

Зауважень до даного розділу немає, але враховуючи велику клінічну цінність зазначених вище результатів, пропонуємо автору у подальшому видання інформаційного листа чи відповідних методичних рекомендацій.

Розділ «Аналіз і узагальнення результатів дослідження», який викладено на 13 сторінках і оформлено і викладено у повній відповідності з основними вимогами ДАК МОН України у якому автор даної дисертаційної роботи на високому фаховому рівні наводить основні наукові здобутки, їхню прикладну цінність і практичне значення для практичної охорони здоров'я нашої країни, порівнює їх з найближчими аналогами та надає свої рекомендації щодо їхнього провадження в клінічну стоматологію для поліпшення ефективності показників ортопедичної допомоги хворим зі знімними протезами.

Зауважень немає.

Сформовані висновки і практичні рекомендації всебічно обгрунтовані, підтверджені наведеними кількісними показниками, так званої доказової медицини та повністю віддзеркалюють отримані результати проведених досліджень.

Список використаних джерел оформлено і складено в алфавітному порядку і включає в себе 204 джерела, з яких 165 кирилицею та 39 — латиницею.

Слід зауважити, що унікальність даної роботи становить 95 % відповідно до п.8 «Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату».

Робота ілюстрована 5 таблицями та 50 рисунками. Матеріалами даної дисертаційної роботи опубліковано 6 наукових робіт, з яких 2 у фахових наукових виданнях України, 1 у міжнародному виданні країн економічної співдружності, 1 стаття у Web of Science та 1 теза у науково-

практичній конференції. Окрім цього, отримано 1 деклараційний патент України на корисну модель. Поруч із цим, матеріали дисертації були обговорені і оприлюднені на 3 науково-практичних конференціях. Дисертація оформлена на 169 сторінках машинописного тексту і 112 – основного тексту і викладена на державній мові.

Отже, наведене вище більш ніж переконливо свідчить, що дана дисертаційна робота виконана на вельми високому науково-методичному рівні і, безумовно, заслуговує на позитивну оцінку.

Разом із тим, у ході рецензування виникли деякі питання дискусійного характеру, а саме:

1. Скажіть, будь ласка, на Вашу думку, чому така базисна пластмаса як Протакрил, володіє високою ступінню здатності до пригнічення мікрофлори у порожнині рота?

2. Стосовно пластмаси СІНМА, чим Ви керувалися досліджуючи дану пластмасу?

3. Як Ви будете оприлюднювати опрацьовані Вами практичні рекомендації в масштабах країни?

Висновок

Дисертаційна робота Рожко Святослава Миколайовича «Ортопедичне лікування пацієнтів знімними конструкціями зубних протезів в залежності від мікробіологічного статусу ротової порожнини», є завершеною, самостійно виконаною науково-прикладною роботою, в якій вирішено актуальне наукове і важливе практичне питання клінічної стоматології — підвищення ефективності ортопедичного лікування пацієнтів знімними конструкціями зубних протезів, шляхом диференційованого вибору базисних матеріалів в залежності від мікробіологічного стану ротової порожнини.

За своєю актуальністю, науковим значенням і прикладною цінністю, дана дисертаційна робота повністю відповідає наказу МОН України від 12.01.2017 №40 та пп. 10, 11 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р. зі змінами, що пред'являються до дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 — охорони здоров'я, за спеціальністю 221 — стоматологія.

завідувач відділення ортопедичної
стоматології

ДУ «Інститут стоматології та щелепно-
лицевої хірургії НАМН України»

д.мед.н., професор

В.А./

/Лабунець

